

הכנס הארצי ה-15
של איגוד הפסיכיאטריה בישראל
28-26 מאי 2015 | האנגר 11, נמל תל אביב

תוכנית הכנס

שאלות וסוגיות לגבי הרשעה על סמך זיכרון מודחק

פרופ' אבי בלייך

ההרצאה תדון בסוגיות הבאות:

- איזה זיכרון של תקיפה מינית (בילדות) ראוי להיבחן בביהמ"ש.
- על איזה סוגי זיכרונות מדובר בהקשר זה.
- האם ישנם ממצאים מחקרניים המקנים תוקף שונה לזיכרונות מודחקים ומשוחזרים בהשוואה לזיכרונות אחרים (רציפים למשל).
- "אמת מדעית" מול "אמת משפטית".

Recovered memories of childhood sexual abuse: case representation from the courtroom

פרופ' יובל מלמד

In recent years, courts are dealing with an increasing presence of allegations based on historical incidents. In these cases the complainant reports recovered memory of traumatic events that was blocked from conscious awareness for a long period of time.

The presented case is an appeal from 2012 on a verdict from 2008, in which the appellant was convicted of sexual offences including rape of his daughter while she was about 10 years old. This conviction is based on the daughter's recovered memories following a dream she had when she was 22 years old. Three years after this dream the daughter filed an official complaint against her father.

The presented case illustrates the dilemma of recovered memories as acceptable in court. We wish to discuss the complex process of evaluating the reliability of repressed/recovered memories of childhood sexual abuse. This discussion includes several aspects: the clinical aspect from a professional point of view, the phenomenological aspect from the sexual abuse victims' experience, and the forensic aspect. The discussion will be presented by: Prof Avi Bleich, director of Lev Hasharon Mental Health Center; Prof Yuval Melamed, formal vice-director of Lev Hasharon Mental Health Center and director of Abarbanel mental health center; Dr Zivya Zeligman, director of the sexual abuse victims' center, Sorasky Medical Center; Dorit Nachmani, Lawyer and the public defender, Tel Aviv.

תהליכי שכחה וזכירה בעקבות גילוי עריות

ד"ר צביה זליגמן

גילוי עריות הוא מקרה קיצוני במיוחד, למרות שכיחותו הגבוהה, של מציאות טראומטית הכוללת חוויות חוזרות ונשנות של חודרנות, חוסר אונים, אימה ובגידה. כמו בכל חוויות של טראומה נפשית מסיבית, גם בגילוי עריות, מנגנוני ההתבוננות והתיעוד של הדעת האנושית קורסים ומתחוללים שינויים פיזיולוגיים ופסיכו-ביולוגיים, המשבשים מערכות של תגובה, קליטה עיבוד מידע, וזיכרון. מנגנונים של מחיקה ופירוק פועלים בזמן הפגיעה ולאחריה במקום מנגנונים של עיבוד ואינטגרציה. כך שהמציאות של ההתעללות נרשמת באופן שונה מאשר חוויות אחרות, ונשמרת במחוזות מנותקים, מופרדים ומורחקים. החוויה הטראומטית, על אף שנחרטת בנפשם של השורדים, באופן עמוק ונצחי, נותרת, לעיתים קרובות, חמקמקה ועמומה עבור ניצולי הטראומה. גם שנים לאחר שהתרחשה, היא חומקת כל ייצוג ואינה יכולה להיות מיוצגת באמצעות השפה או מערכות סימבוליות אחרות. גם כאשר ישנו זיכרון של פגיעה, מדובר בדרך כלל בזיכרון חלקי, מנותק מהקשר, רגש או הבנה עמוקה. בהרצאה אדון במורכבות תהליכי הקליטה והרישום של חוויות גילוי עריות ובתהליכי הזיכרון וההזכרות בעקבותיה.

ההיבט של הנאשם המורשע על סמך זיכרון מודחק

עו"ד דורית נחמני

בהרצאתי אעמוד על מעמדו המשפטי של זיכרון מאוחר בעבירות מין, בעידן משפטי מורכב.

המצב המשפטי כיום מאפשר הרשעה בעבירות מין חמורות על סמך עדות יחידה של מתלוננת בעבירות מין, בתוספת הנמקה. מחסומים ראייתיים ופרוצדורליים רבים שעמדו בעבר, בדרך להרשעה בעבירות מין הוסרו. תיקוני החקיקה האריכו את מועדי ההתיישנות של עבירות מין, בוטלה דרישת "הסיוע" כתוספת ראייתית וגובשו פרוצדורות רבות המקלות על מתלוננות בעבירות מין בבתי המשפט.

כל אלה ועוד אחרים יצרו כרסום משמעותי בהגנתו של נאשם העומד לדין בגין עבירות מין חמורות.

בשנים האחרונות הגיעו לפתחו של בית המשפט מספר מקרים ייחודיים המעמידים במוקד הדיון את הזיכרון האנושי.

במקרים אלה טענו המתלוננות כי עבירות המין בוצעו בהן שנים ארוכות ולעיתים עשרות שנים קודם לכן, וכי זיכרון המקרה נמחק מתודעתם וניעור רק לאחר שנים ארוכות.

האם מדובר בזכרון מודחק אותנטי? האם מדובר בזיכרון משוחזר? זכרון כוזב? זכרון מושגל?

ישנה מחלוקת מדעית, הניטשת בקרב העוסקים בנושא, ונראה כי טרם התקבלה הכרעה מדעית ברורה.

העדרה של הסכמה מדעית והמחלוקת בדבר קיומו של זכרון מודחק הועתק מהשדה המדעי לשדה המשפטי.

העתקה זו גרמה לפערים וקשיים רבים בשדה המשפטי והאופן בו נקלטה, יצר פוטנציאל להרשעת חפים מפשע.

הפער בין השיח המשפטי לשיח הטיפולי, המטרות השונות של סוגי השיח והנרטיבים השונים, הובילו לבלבול רב בשדה המשפטי.

בהרצאה אעמוד על פסקי הדין שניתנו בנושא, על הבלבול בין הגדרת אמינות המתלוננת למהימנות הזיכרון.

עוד אעמוד על הקושי שנוצר, לאור העדר הכרעה משפטית בדבר תוקפה המדעי של תיאוריית הזכרון המודחק, לצד אימוצה במישור המשפטי.